

İnsanlar Eskiden Zamanı

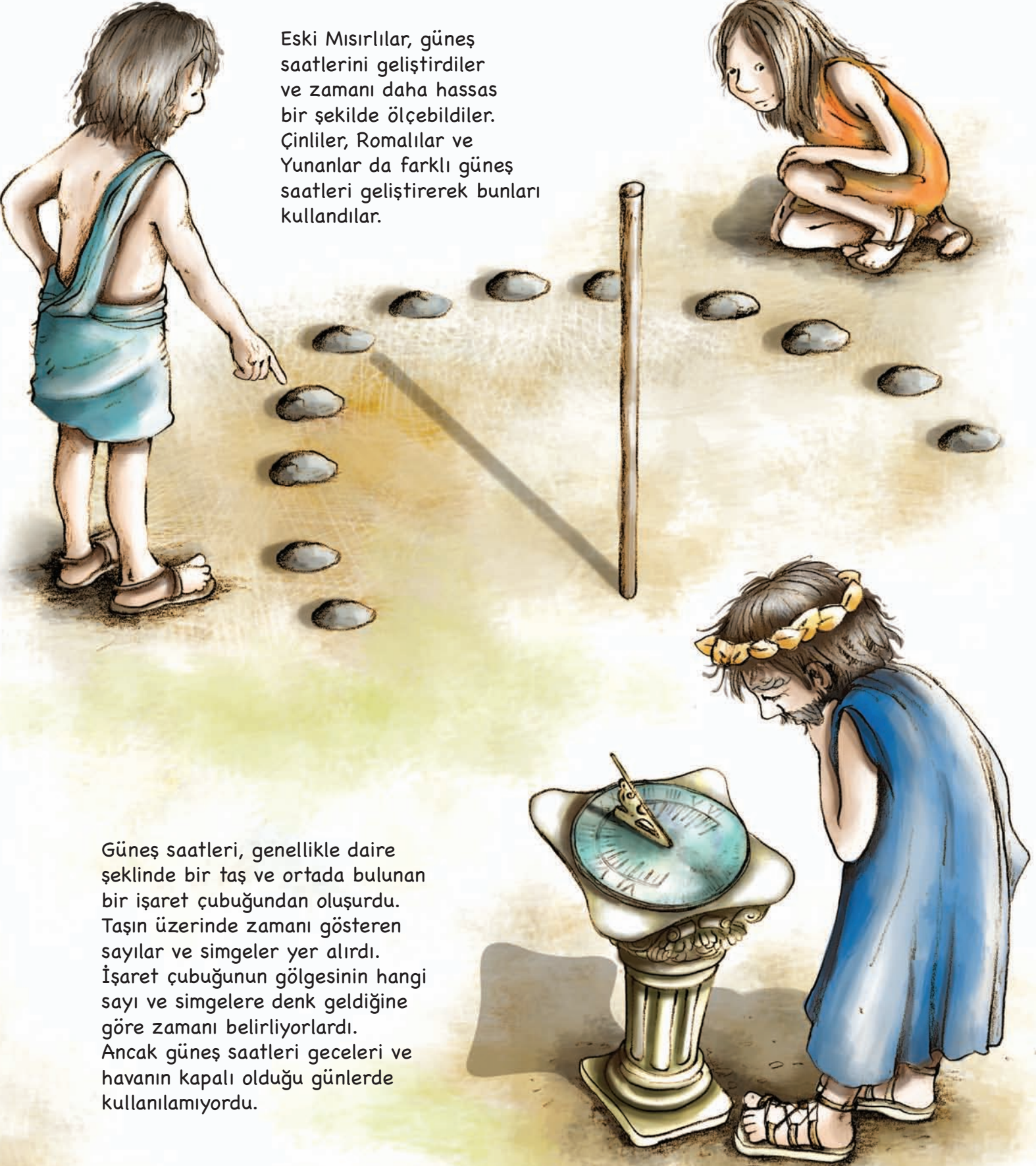
Bir an için çevrenizde hiç saat olmadığını düşünün. Ne kol saatiniz, ne masa saatiniz ne de duvar saatiniz var. Yatma zamanını, okula gidiş zamanını bilemezsiniz değil mi? Şimdi de çok ama çok uzun yıllar öncesine uzanalım. İnsanlar bugün kullandığımız saatler henüz icat edilmemişken zamanı nasıl ölçüyordu dersiniz?

Tarih öncesi çağlarda yaşayan insanlar zamanı yalnızca iki bölüme ayırırdı: gündüz ve gece. Daha sonra nesnelerin gölge boylarının gün içinde değiştiğini fark ettiler. Bunu fark etmeleriyle birlikte toprağa sapladıkları bir çubuğun gölge boyunu ve yönünü izleyerek zamanı ölçmeye çalıştılar. Bunlar güneş saatinin ilk örnekleriydi.

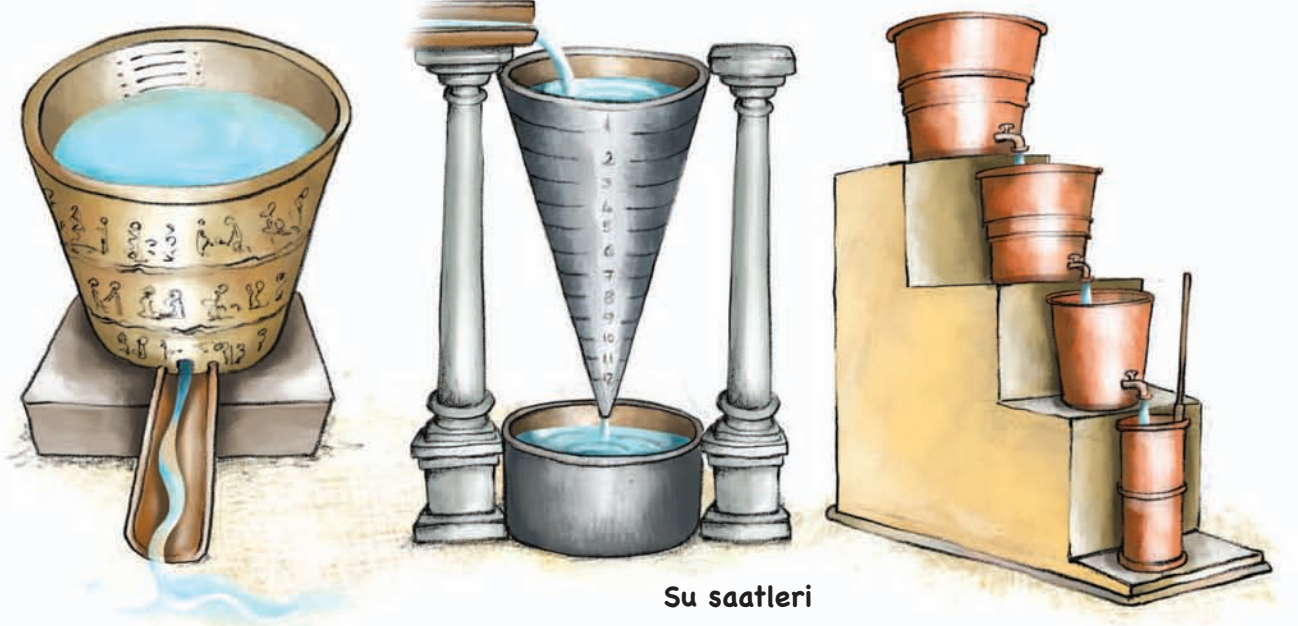
manı Nasıl Ölçerdi?

Eski Mısırlılar, güneş saatlerini geliştirdiler ve zamanı daha hassas bir şekilde ölçebildiler. Çinliler, Romalılar ve Yunanlar da farklı güneş saatleri geliştirerek bunları kullandılar.

Güneş saatleri, genellikle daire şeklinde bir taş ve ortada bulunan bir işaret çubuğundan oluşurdu. Taşın üzerinde zamanı gösteren sayılar ve simgeler yer alırdı. İşaret çubuğunun gölgesinin hangi sayı ve simgelere denk geldiğine göre zamanı belirliyorlardı. Ancak güneş saatleri geceleri ve havanın kapalı olduğu günlerde kullanılamıyordu.

İnsanlar tarih boyunca farklı saatler geliştirdiler. Su saati, kum saati ve mum saati gibi. İlk su saatleri büyük bir kaptan oluşuyordu. İç yüzeyinde işaretler bulunan bu kaplar suyla dolduruluyordu. Su, kabın alt kısmında bulunan küçük bir delikten yavaş yavaş dışarı boşalıyordu. Kabın içindeki su seviyesi azaldıkça insanlar zamanın ne kadar ilerlediğini anlayabiliyorlardı. Başka şekillerde çalışan su saatleri de yapıldı. Ancak su saatleriyle çok hassas ölçümler yapılamıyordu.

Su saatleri

Mum saatlerinin çalışma ilkesi de su saatlerinininkine benziyordu. Zamanı ölçmek için üzeri belirli aralıklarla işaretlenmiş çok uzun bir mum kullanılıyordu. Bu mum yakıldıktan sonra yavaş yavaş eriyordu. Mumun üzerindeki işaretlere bakılarak ne kadar zaman geçtiği anlaşılabiliyordu. Mum saatlerinin de farklı çeşitleri vardı.

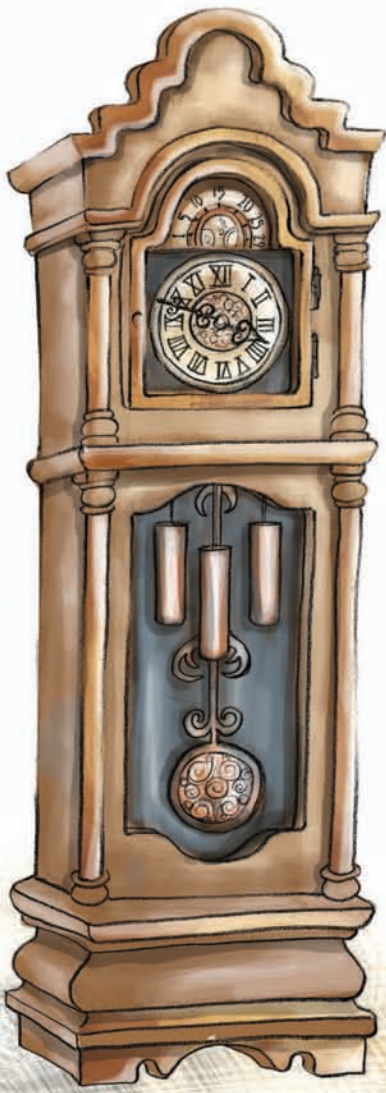
Mum saatleri

Kum saati

Kum saatleri iki bölümlü bir cam hazneden oluşurdu. Bu haznenin içinde bir miktar ince kum bulunurdu. Bu kum, üstteki hazneden alttakine hep aynı süre içinde akardı. Kum saati, yeniden kullanılmak istendiğinde ters çevrilirdi. Böylece kum tekrar alt hazneye doğru akmaya başlardı. Ancak kum saatleri yalnızca belirli zaman dilimlerini ölçebilirdi

Sarkaçlı saat

1300'lü yıllara kadar kullanılan bu saat çeşitlerinin hiçbiri zamanı tam olarak göstermiyordu. Bu yıllarda ilk mekanik saatler yapılmaya başlandı. Akrep ve yelkovanı olmayan bu saatler günümüzdekilere hiç benzemiyordu ve çok büyüklerdi. Bunlar belirli zaman aralıklarıyla ses çıkararak örneğin, gong ya da çan çalarak zamanı haber veriyordu. Bazen birkaç dakika, bazen de saatlerce geri kalabiliyor ya da ileri gidebiliyordu. Hatta kendiliğinden durduğu bile oluyordu. Böyle durumlarda güneş saatine bakılarak yeniden ayarlanıyorlardı. Daha sonra sarkaçlı saatler bulundu. Bu saatlerde akrep ve yelkovan da vardı. Yine zaman içinde saatlerin boyutları küçüldü. 1500'lü yıllarda saatler taşınabilecek büyüklüklerde yapılmaya başlandı. Artık giysilerin ceplerine bile sığabilen saatler yapılıyordu. Sürekli yenilenen ve geliştirilen saatlerin kola takılabilenleri 1800'lü yıllarda yapıldı.

Cep saati

Kol saati

1900'lü yıllardan başlayarak yaşantımıza başka saat çeşitleri de girdi. Pille çalışan kuvars saatler ve zamanı çok az hatayla ölçebilen atom saatleri bunlardan ikisi. Kim bilir gelişen teknolojiyle birlikte zamanı ölçmek için kullandığımız araçlar nasıl değişecek?

